

מדינת היהודים

ציטוטון

את הקונטרס מדינת היהודים פירסם ד"ר תיאודור (בנימין זאב) הרצל בשנת 1896. הקונטרס, שנתקבל בהתחלה כהזייה מטורפת, פעל פעולה רבה בדרך הגשמת הציונות המדינית. השבוע, 30 שנים אחרי ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, דומה שערכם של כמה קטעים מתוך קונטרס זה עומד כבשעה שבה חזברו:

רוצים היום לייסד ארץ, אין לעשות זאת באותו אופן, שהיה האפשר היחיד לפני אלף שנים. סכלות היא לחזור אל שלבי-תרבות נור שנים, כפי שכמה ציונים מתאווים. אילו היינו מזומנים, דרך משל, לטהר איזו ארץ מחיות-פרא, לא היינו עושים זאת על דרך האירופיים מן המאה החמישית. לא היינו יוצאים ביחידות על דובים, עם חנית וכידון, אלא עורכים צייד גדול עליו, כונסים את המפלצים ומטילים בהם פצצות מיליטנטיות... בכך תהיה לנו בסוף תיאוקרטיה! לאו! האמונה מחזיקה אותנו ביחד, המדע קורא לנו דור. משום כך לא נניח לנהיות תיאוקרטיות של אנשי דת שלנו שיצופו. אנו נדע לרתקן באיתן אל היכל-יקודש שלהם, כשם שנחזיק את הצבא המקצועי שלנו בקסרקטינים. צבא וקלירוס (המשמשים-בקודש) יכובדו ברומום כנדרש וכיאה, מכוח פונקציות נאות שלהם. בענייני המדינה, המרוממת אותם אין קולם נשמע, מפני שיערבלו עליה קשיים פנימיים וחיצוניים. הכל חופשיים ולא-גזורים בהתמכרותם, או באפס-אמונתם, כפי שהם בלאומיותם. ואם יזדמן, שיהיו מתגוררים בתוכנו גם שמאמינים בש"ו, לאומיותם בשונה, בכך נעניק להם הגנה מלאה כבוד ושיוויון זכויות. אנו למדנו את הטוליראנס באירופה. אף איני אומר זאת בליגלוג...

(עיברית: צבי ברמאיר)

תיאודור (בנימין) הרצל לא נניח לנהיות תיאוקרטיות

רבותה והשפעתה בתרבות המערב, וחלקה בהגות הציונית. בעד לזיכרונות של איי שים בולטים ביהדות זו כסמי גרונמן*, ישראל יהושע זינגר (אחי של יצחק בשר וויסנינגר), עזריאל קרליבך, נעמי פרנקל, עקיבא ארגסט סימון, יעקב צור, יהודה עמיחי ובצלאל רות. מובאת תרבות והווייה שאינה עוד. בולט ביותר בפרק זה, הקטע "בין שתי ערים" מתוך סמוך ונראה של ש"י עגנון. אלא שדומה כי אברהם שטאל החמיץ, בקטע המצוטט מתוך סיפורו של עגנון, את העיקר, והוא תיאורו של עגנון המהלך בין עירות וערים בגרמניה, ומל"קט ספרים על-ימנת שהפכו מסיכת-מוות של תרבות ההולכת וגוועת מן העולם. יחד עם זאת, מבלי שים לב, דומה שבין השיטין של הפרק על יחודי גרמניה, מת"נפצת לה "אגדת הנרייטה סאלד", ומתב"רר שלא היא ייסדה את "עליית הגוער" אל גברת בשם רחה פרייר**.

ש"י עגנון

מסיכת-מוות מעשה ידי יואל תומרקין

של הפרק מביא אברהם שטאל לוח תאריי כים חשובים בתולדות קהילה זו, שמתוכו ניתן ללמוד כי מיהדות שמנתה הצימיליון יהודים עד לפרוץ מלחמת-העולם השנייה לא נותר דבר.

פרק מאלף בספר הוא זה המוקדש ליה" דות מארוקו, שקטעים ניכרים מתוכו מוק"דשים לרבי יעקב אבן-חצירא, מגדולי הצדיקים שבמארוקו (עם צאצאיו נמנה שר"הסעד הנוכחי) סיפורים שהם פנימי סיפורות ומורשת. גם תיאוריהם של מבק"רים יהודים, כיוסף ישראלס (הצירי) וה"סופר אליאס קאנאטי (מחבר אוטו-היפה) ואחרים, על שורשיהם ומינהגיהם של יהודי מארוקו, מרתקים ומעוררים פליאה נוכח עושרה התרבותי של קהילה זו. בפרקים המוקדשים לקהילות עיראק, תורכיה ותימן, דומה שהוכשל אברהם שטאל על-ידי יועציו, שמצאו לנכון לרצף פרקים אלה ביצירותיהם תוך הימנעות מ"פרופורציות של איכות. תקנות שבכרך השני של עדות ישראל, שיעסוק בקהילות גרונזיה, דאגסטאן, הונגריה, פרס, רומניה ותוניסיה, תוצגנה עדות אלה בצורה הור"למת. על כל פנים, גם קובץ זה מהווה נכס תרבותי, ובעיקר תודות לפרקים על יהודי גרמניה ומארוקו, שבהם הצליח אב"רהם שטאל להגיע לשורשים שלהם.

בעולם

שורש אהבה

לפני כשנתיים ריגשה הסופרת והמשוררת האמריקאית ממוצא יהודי, אריקה ג'ונג, את עולמם של קוראי הספרות בארץ. היה זה על-ידי ספרה פחד גבהים, שתיר"גמו העיברי הביא לקורא את עולם היור"תיה המיני של נפש פועלת יהודיה, ואת האתגרות שבין הזיותיה שנדדו בין פסי"כיאטריה לשואה.

באחרונה ראו אור בארצות-הברית ובי

* מחבר "שלמה המלך ושלמי הסנד" לר"ו, מיומנו של יקה", ששימש במשך שנים כמבקר, הסוכנות היהודית" בארץ. ** שעודה חיה בירושלים, אמו של הפרופסור שלהבת פרייר.

באלה ששלחה באחרונה נכתב, "שלום בכל הקוסמוס — אריקה וג'ון", ובדש המקביל של הגלויה, תצלומים של אריקה וג'ון כשהם ניזונים משורש האהבה.

בחסף

שואה 3

● בהוצאת-הספרים המסונפת לשנתון הסיפורות סימן קריאה ליד הוצאת הקיבוץ המאוחד, עומדים לראות השבוע אור הספר חיי נישואים מאת ד"ר פוגל, מיבחר שירים של ברטולד ברכט ב" תרגומו של בנימין הרשובסקי, הנר"בלה הצל של ג'ון של העגלון מאת פטר זייס מחבר מארה/טאד, ספר-שירים טרוצ"קי בגלות של המשורר יוסף שרון, וה"גיליון השמיני של שנתון סימן קריאה ● בתוכנית-רדיו שבה רואיין הסופר יצחק בן-נר, הוא סיפר, כאשר נשאל על סיפורו האיש משם, העוסק בגידם השהיה בעיריזה בגבול סיני בשיליה מלחמת '48: "באה אשה לבית הורי בכפרייהושע לבדוק אם אני גידם" ● בשיחת-רדיו באותה תוכ"נית, סיקר פרופ' דן מירון את סיפורו החדש של המספר בנימין תמוז, דן ויאס לנעמן. אחרי כמה שבחים, הוא הוסיף וציין כי "האיכות ההגותית הרדודה שבספר היא שנותנת טעם לפגם..." ● רבי-המכר מיספר 1 של ארצות-הברית בימים אלה, הוא ספר הרשימות מאת דיוויד וולצ'ינסקי שנכתב בשותפות עם אירווינג זאמי וואלס. בספר, המורכב מרשימות של שיאים והישגים יוצא-ידופן, מונה המספר האמריקאי א"פ" מון סינקלר את שמות 15 השיכורים הגדולים במאה ה-20, וביניהם: הסופרים תיאודור דרייזר (טרגדיה אמריקאית), שרוד אנדרסון (וינסבורג, אוהיו) וה"משוררת ערנה סט. זינסנטי-מילי ● שדריהרדיו תום לוי גילה, כי מן המופע הנוסטלגי המופק על-ידי התיאטרון הקאמרי, ת"ק בשיר, שבו נכללים שירים שהושמעו בהצגות שונות של התיאטרון במשך 30 שנות קיומו, נפקדו באורה מוזר השירים ששובצו במחזות שביים מייסד התיאטרון ומנהלו משך שנים רבות, יוסף מילדזא. לאות מחאה השמיע תום לוי בתוכניתו שירים מתוך הפקותיו של מיי"לוא, שלא נכללו במופע ת"ק בשיר ● על הגובתו המזורה של הסופר-השואן אלי וילז על סידרת-הטלוויזיה שואה שחזברה בידי הסופר ממוצא יהודי ג'ראלד גריין, אמר משורר תליאביבי נודע: "הקטעים שפורסמו בעיתונות העברית לא רק ש"אינם נופלים מיצירותיו השואניות של ויזל, אלא מתעלים מעליהם, וברור שאם היו פונים למחבר המשולח מירושלים לכתוב את התסריט לסידרת השואה, הרי שואה 3 לא היתה נופלת מקודמ"תיה" ● בירושלים מבקר בימים אלה ליון ברימון בנו הבלתי-חוקי של המשורר האמריקאי המנות ג'ון ברימון ●

במקביל לרומן פירסמה אריקה ג'ונג את ספר-השירים שלה הקרוי שורש אהבה*, הרצוף שירים שהארוטיות היא ממרכיביהם העיקריים. אינדורה היא בת-דמותה של אריקה ג'ונג, והגבול בין ספריה לבין חיה דק מאד. אריקה ג'ונג היא משוררת שחיפשה "חרות כלכלית" ומשום כך כתבה את סיפור חיה בפחד גבהים. סיפרה החדש, כיצד תצילי את חייך, הוא סיפור האהבה האמיתי שבו עוברים חיה האמיתיים. זהו סיפור אהבתה לתסריטאי ג'ון פאסט, בנו של הווארד פאסט (אחי גיבורי התה"ל) המבקר בימים אלה בארץ כאורח מישר-החוף. לאריקה ג'ונג ידידים אחדים בישראל, ואלה זוכים מעת לעת לגלויות ממנה.

* Loveroot, Erica Jong, Secker & Warburg.

אנגליה שני ספרים חדשים פריעטה של ג'ונג: האחד רומן, האחר ספר-שירים. הרומן כיצד תצילי את חייך* ממשיך את הרפתקתיה של אינדורה, הנפש הפור עלת המרכזית מפחד גבהים אחרי שפיר"סמה רבי-מכר אירוטי, שהעניק לה פירסום עולמי וחירות כלכלית. אינדורה נוטשת את בעלה הפסיכיאטר לטובת משורר הי"פי: "הייתי בדרכי לפגוש מאהב וגו"רל..." ובדרכה לפגישה זו, היא מספיקה לעבור חוויה לסבית מרגשת. המאהב והגורל של אינדורה מתגלמים בג'וש, המביא אותה לידי סיפור אהבה רומנטי שבשורתו לכל הנשים היא: היי מאושרת, עליה, רומנטית, והתחמקי מ"ציניות.

* How To Save Your Own Life, Erica Jong, Rinehart & Winston, 310 pages.

אריקה ג'ונג וג'ון פאסט שלום בכל הקוסמוס — אריקה וג'ון